

Dobivanje formaldehida oksidacijom metana III.

P. LUETIĆ i I. BRIHTA

Prema izvještajima F.I.A.T. Final Reports Nr. 608 i 1085 uspjelo je navodno Hibernia Bergwerksgesellschaft Herne u Njemačkoj, da proizvede formaldehid oksidacijom metana uz konverziju od 25—30% i iskorištenje od 90%, kod temperature od ca 100° i atmosferskog tlaka, upotrebljavajući ozonizirani zrak i katalizator na bazi BaO₂—Ag₂O.

Ovi su navodi bili podvrgnuti dugotrajnom ispitivanju, ali od 100° do 300° nisu dobiveni ni tragovi formaldehida, dok se kod viših temperatura pojavljuje CO₂. U izlaznim plinovima nije nikad konstatirana prisutnost CO, iz kojega bi se — da je bio prisutan — sa stanovitom vjerojatnošću moglo zaključiti, da je nastao raspadom formaldehida prema jednadžbi CH₂O → CO + H₂.

Ova smo, nažalost negativna, ispitivanja priopćili, kako bismo potakli i druge istraživaocce, da svoja eventualna ispitivanja ovog znanstveno i tehnički važnog problema objave.

U prvom saopćenju o toj temi¹⁾ spomenuli smo i postupak za oksidaciju metana u formaldehid po metodi Hibernia Stickstoffwerke, Herne. Po ovom se postupku metan navodno oksidira s ozoniziranim kisikom pod normalnim tlakom kod 80—120°C nad katalizatorom iz BaO₂ s Ag₂O kao promotorom. Rezultati, koji se navode za ovu metodu (konverzija 25—30% s iskorištenjem od 90%) kao i blagi reakcioni uvjeti čine je tako privlačnom, da smo smatrali vrijednim da se ona približe ispita.

O upotrebi ozona kao sredstva za dobivanje formaldehida iz metana ima u literaturi malo i k tome još i kontradiktornih podataka. Hauser i Hertzfeld²⁾ navode, da se s kisikom, koji sadrži 2—3 vol. % ozona, metan već kod sobne temperature potpuno oksidira u formaldehid. Berl i Fischer³⁾ provjerili su navode Hausera i Hertzfelda te su našli, da se formaldehid počinje javljati tek kod temperature iznad 450°; mjesto potpune oksidacije oni su postigli maksimalni iscrpak od 5,48%. Wartenberg, Muchlinsky i Rieder⁴⁾ dolaze opet do drugačijih rezultata: oni s ozonom, bez heterogenih katalizatora, ne dobivaju uopće formaldehid. Tek kod visoke temperature od 650°C i u prisutnosti kontakta, od kojih su se pokazali kao najbolji kromati srebra i olova, dobiva se formaldehid i to samo 15% od količine reagiranog ozona. Monceau⁵⁾ navodi, da prisutnost ozona djeluje na oksidaciju metana tek iznad 650°.

Ako bi dakle katalizator na bazi BaO₂ + Ag₂O, kako je to opisano u izvještajima o postupku Hibernia, djelovao u prisutnosti ozona znatno bolje i kod znatno nižih temperatura, onda bi to bio veliki napredak.

¹⁾ P. Luetić i I. Brihta, Arhiv kem., 23 (1951) 104.

²⁾ O. Hauser i M. Hertzfeld, Ber. 45 (1912) 3515.

³⁾ E. Berl i H. Fischer, Z. angew. Chem., 36 (1923) 297.

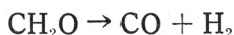
⁴⁾ H. Wartenberg, A. Muchlinsky i G. Rieder, Z. angew. Chem., 37 (1924) 457.

⁵⁾ P. Monceau, Mém. serv. chim. état, 33 (1947) 423; cf. C. A., 43 (1949) 615.

Aparatura, u kojoj smo provodili eksperimente, bila je slična onoj u prvom saopćenju. Kisik i metan oduzimani su iz boca i preko redukcionih ventila vođeni u brojače mjehura sa čistim glicerinom, budući da nismo imali diferencijalne manometre za tako male brzine. Kisik je potom prolazio kroz ozonizator, koji je bio izrađen u vlastitoj radionici i koji je kod brzine strujanja od ca 300 ml/h stvarao ozon u koncentraciji od 1,5—1,8%. Ozonizirani kisik i metan bili su potom pomiješani na ulazu u reakcionu cijev. Staklena ili porculanska cijev imala je dužinu od 45 cm i promjer od 2 cm i nalazila se u električnoj peći dužine 30 cm. Temperatura je bila mjerena termoelementom u prostoru između peći i cijevi i termoelement je automatski održavao temperaturu peći. Po izlasku iz reakcione cijevi ulazili su plinovi u ispiralice s vodom, gdje se trebao apsorbirati formaldehid i ostali u vodi topivi produkti reakcije. Metan, kojim su vršeni pokusi, imao je sastav CH_4 98%, CO_2 0,4%, N_2 1,6%. Sadržaj metana na CO_2 uziman je kod analize reakcionih plinova dakako uvijek u obzir.

Kod prvih pokusa priređen je katalizator tako, da je smjesa 8,4 g BaO_2 (pro anal. sa sadržajem 82,3% BaO_2) i 0,08 g Ag_2O (dobiven taloženjem otopine AgNO_3 s malim suviškom otopljenog NaOH) pomiješana sa 56 g vlažnih porcelanskih krhotina, promjera 2—4 mm. Ovaj katalizator sušen je u samoj reakcionoj cijevi u struji ozoniziranog kisika. Temperatura je varirana od 100 do 200°, a kasnije i do 300°, a brzina kisika od 220—390 ml/h i metana od 140—1300 ml/h. Kod ovih pokusa nisu dobiveni niti tragovi formaldehida, niti su se u plinovima stvorili produkti oksidacije metana, kao što su CO_2 i CO .

Analizom katalizatora je ustanovljeno, da se sušenjem, u struji kisika raspada oko jedne trećine BaO_2 . Da se to izbjegne, pripremljen je katalizator miješanjem suhih sastojina (5 g BaO_2 , 1 g Ag_2O i 37 g porcelan. krhotina). Temperatura je varirana od 110 do 500°. Ni u ovoj seriji pokusa nije dobiven formaldehid, pa ni u tragovima. Kod temperatura iznad 340° počinje stvaranje CO_2 , a kod 500° se sav kisik iz reakcione smjese potroši za stvaranje CO_2 . Ugljični monoksid nije dobiven ni u jednom pokusu; da je konstatirana prisutnost ugljičnog monoksida u plinovima reakcije, onda bi se moglo s približnom sigurnošću zaključiti, da je on nastao raspadom primarno nastalog formaldehida

Ni onda, ako je katalizator pored BaO_2 i Ag_2O sadržavao još i 1% Na_2O , nisu dobiveni ni tragovi formaldehida.

U daljnjim pokusima ispitivano je, da li prisutnost vodene pare ima možda neki povoljan upliv na stvaranje formaldehida. Metan bio je zasićen vodenom parom kod 20 i 40°, ali ni ovaj puta kod temperatura između 120—170°, nisu dobiveni ni tragovi formaldehida.

U izvještaju o Hibernia-procesu navodi se, da je metan, dobiven iz kokerijskih plinova, koji je osim metana sadržavao još i CO , H_2 i C_2H_4 , davao pet puta bolju konverziju od čistog metana. Da se ispita djelovanje tih primjesa, dodavana je mjesi metana i ozoniziranog kisika još i mala količina pročišćenog rasvjetnog plina. Ali ni ovoga puta nije dobiven formal-

dehid. Nadalje su u smjesu plinova dodavani i etilen, butan, viši ugljikovodici iz benzina, pare metilnog alkohola, no rezultati bili su uvijek negativni.

Nakon svih ovih negativnih rezultata odlučili smo, da ispitamo djelovanje svake katalitičke komponente posebno.

Djelovanje srebrnog oksida. Na plovuču istaložen je srebrni oksid iz otopine AgNO_3 pomoću NaOH i s dobivenim kontaktom vršeni su pokusi oksidacije kod temperatura između 110 i 500°. Do 350°C ne pojavljuju se u plinovima nikakovi produkti oksidacije, a iznad te temperature primjećuje se isključivo CO . Formaldehid nije dobiven.

s konverzijom od 25—30% i iskorištenjem (od konvertiranog metana) od 90% kod temp. oko 100° atmosf. tlaka.